

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 596 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdullaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аuezova	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot	417
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni	423
G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
Islomova Xafiza Azamatovna	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati	430
Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
Mamatqulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarning konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish	442
Nishanova Hafiza Vafogulovna	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi	446
Rahimova Indira Quddrat qizi	
Sotsiologiyatning asosiy tushunchalari va konsepsiyalari	451
Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili	455
Tursinova Zoxida Sharabidinovna	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
Xasanova Mashxura Abduvalievna	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
Ortiqova Yulduz Akram qizi	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish	475
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Talaba-qizlarda ongli vatanparvarlikni aniqlashda L. Starkining tanqidiy fikrlashni baholaydigan modifikatsiya qilingan testidan foydalanish metodikasi	479
Egamberdiyeva Nodira Melibayevna, Xaydarova Ra'no Anvarovna	
Akademik litseylarda fizikani o'qitish jarayoniga "Case-Study" metodini integratsiyalash	484
Batirov Behzod Baratovich	
Nasriy asarlarni o'rgatish samaradorligini oshirish	489
Maftunaxon Akbarova	

Autik spektr buzilishi bo'lgan bolalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'qitish	493
<i>Norboyeva Zamira Ravshanbekovna</i>	
Milliy libos dizaynida an'anaviy va zamonaviy elementlar uyg'unligi	496
<i>Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna</i>	
Роль дидактических игр в развитии пространственного воображения учащихся	499
<i>Валиев А. Н., Иброхимова Д. Н.</i>	
Технология проблемного обучения как средство формирования критического мышления при обучении русскому языку	505
<i>Собирова Гулибарно Зайнитдин кизи</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning amaliyot jarayonida raqamli pedagogik resurslardan foydalanish samaradorligi	510
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, To'xtayeva Robiya Ravshanbek qizi</i>	
Changes in Milk Production and Quality Indicators of Milk Flow (Goats) in Accordance With their Origin and Feeding	515
<i>Abdurasulova Kamola G'afurovna, Pardayeva Muborak, Tursunqulova Diyora, Fayziyeva Vazira</i>	
Maktab o'quvchilarining tarixiy jarayonlarni idrok etishida badiiy adabiyotlarning o'rni	519
<i>Akbutayeva Nafisa Bozarovna</i>	
Talabalarda ijodiy kompetensiyaning pedagogik-psixologik jihatlari	525
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik muammo sifatida	529
<i>Ibragimov Abdulla Abdurayimovich</i>	
Nutqiy rivojlanishi sust bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda ko'rgazmali-obrazli tafakkur xususiyatlari	536
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Biologiyaning "Ekosistema" bobini muammoli o'qitish metodikasini takomillashtirishga doir materiallarni tanlash tamoyillari	540
<i>Jumanov Muratbay Arepbayevich, Ravshanova Umida Baxriddinovna</i>	
Sharq mutafakkirlarining ma'naviy merosidan maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarni shakllantirishda foydalanish	544
<i>A. Abdumannatov, Kattayeva Xumora Mamadiyor qizi</i>	
Yoshlar ma'naviyatining shakllanishida milliy an'analar va qadriyatlar	548
<i>Kulmatov Primkul Melikuziyevich</i>	
Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va ertaklardan foydalanish	552
<i>Madina Tashpulatova</i>	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar	555
<i>Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna</i>	
Ixtisoslashgan maktablarda ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlardan foydalanish metodikasi	559
<i>Mavlanova Saidaxon Umarovna</i>	
How Bilingualism Enhances Human Personality	564
<i>Musulmonova Shokhruxa Mukhtorjon kizi</i>	
Axborot texnologiyalar asrida pedagoglarning tarmoq uyushmalari: norasmiy ta'lim platformasi uzluksiz kasbiy rivojlanish vositasi sifatida	568
<i>Pulatova E'tibor Obidovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga ma'naviy qadriyat sifatida insonparvarlik tuyg'ularini singdirish prinsiplari	572
<i>Xakimova Marxabo O'raqovna</i>	
Harbiy vatanparvarlik tushunchasi va uning nazariy asoslari	576
<i>Xudoyqulov Alimjon Obloqulovich</i>	
Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning texnologiyasi	579
<i>Xusenova Sadaqat Botirovna</i>	
Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish	585
<i>Yulchiyeva Shoxsanam</i>	
Факторы, влияющие на развитие духовно-эмоционального интеллекта: методы и приёмы его развития на уроках литературы	589
<i>Наврузова Е. П.</i>	
Об особенностях применения энергетических терминов на уроках русского языка	592
<i>Халикова Мухтарам Набиевна</i>	

DARS JARAYONIDA O'QUVCHILARNING DIQQAT ETISHMOVCHILIGINI OLDINI OLISH

Yulchiyeva Shoxsanam

Alfraganus Universiteti Pedagogika va psixologiya
yo'nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada dars jarayonida o'quvchilarda diqqat etishmovchiligining oldini olish bo'yicha tadqiqot olib borgan olimlarning qarashlari tahlil qilingan, diqqat etishmovchiligini bartaraf etish usullari yoritilgan hamda umumiy xulosa berilgan.

Kalit so'zlar: diqqat, o'quvchilar, usul, ta'lim, dars jarayoni, texnologiyalar, interaktiv yondashuv, bilim, ko'nikma.

Abstract: This article analyzes the views of researchers who have studied methods for preventing attention deficit among students during the educational process. It explores strategies to address lack of attention and presents corresponding conclusions.

Key words: attention, students, method, education, educational process, technologies, interactive approach, knowledge, skills.

Аннотация: В статье анализируются взгляды учёных, проводивших исследования по профилактике дефицита внимания у учащихся в ходе учебного процесса. Рассмотрены методы предупреждения рассеянности и представлены соответствующие выводы.

Ключевые слова: внимание, учащиеся, метод, образование, учебный процесс, технологии, интерактивный подход, знания, навыки.

KIRISH

Diqqat etishmovchiligi – bu o'quvchining dars davomida kerakli ma'lumotlarga uzoq vaqt e'tibor qaratolmasligi, chalg'ib qolishi yoki e'tiborini boshqa omillarga yo'naltirishi holatidir. Bunday holat o'quvchilarning o'quv faoliyati samaradorligini pasaytiradi va ta'lim jarayonida jiddiy to'siqlardan biri hisoblanadi. Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligi bugungi kunda ta'lim tizimining eng dolzarb va muhim muammolaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Mazkur muammoni bartaraf etish uchun pedagogik, psixologik va ijtimoiy yondashuvlarni kompleks tarzda qo'llash zarur. Shunday integratsiyalashgan yondashuvlar orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning bilim olish darajasini yaxshilash mumkin.

Diqqat etishmovchiligining sabablari ichki va tashqi omillar bilan bog'liq. Ichki omillarga o'quvchining psixologik holati, charchoq, stress, qiziqishning yetishmasligi, motivatsiyaning pastligi, shaxsiy muammolar kiradi. Tashqi omillar esa darsning zerikarli tarzda tashkil etilishi, o'qituvchining sust faoliyati, shovqinli va bezovta muhit, dars materialining noaniqligi yoki ortiqcha murakkabligi bilan izohlanadi. Shuningdek, organizmga oid sog'liq muammolari, shu jumladan, ba'zida diqqat etishmovchiligi nevrologik yoki psixologik buzilishlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Mazkur muammoning ta'lim jarayoniga ta'siri o'quvchilarning bilimni yetarli darajada o'zlashtira olmasligida namoyon bo'ladi. Darsning samaradorligi pasayadi, o'qituvchi rejalashtirilgan dars mazmunini to'liq yetkazishga ulgurmaydi. Natijada o'quvchilar orasida intizom buzilishi, shovqin ko'payishi, o'zaro chalg'itish holatlari vujudga keladi. Uzoq muddatda bu o'quvchilarning o'quv motivatsiyasi va o'z-o'ziga bo'lgan ishonchini susaytiradi.

Diqqat etishmovchiligi muammosini hal etish ta'lim sifatini ta'minlash nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega bo'lib, u dars jarayonining ajralmas qismiga aylanishi lozim. O'qituvchilar va ta'lim sohasi mutaxassislari metodik yondashuvlar, interaktiv usullar va psixologik ko'mak vositalaridan foydalanish orqali mazkur muammoni samarali bartaraf etishlari mumkin.

Zamonaviy ta'lim tizimida diqqatni jamlashga doir qiyinchiliklar tobora kuchayib bormoqda. Texnologiyalarning tezkor rivojlanishi, ko'plab tashqi chalg'ituvchi omillar, o'quvchilarning psixologik holatidagi o'zgarishlar diqqat etishmovchiligi muammosini yanada chuqurlashtirmoqda. Ushbu holat natijasida o'quvchilar darsdan zarur bilim va ko'nikmalarni yetarlicha ololmaydi, bilim darajasining pasayishi, o'z-o'ziga ishonchning susayishi, shuningdek, intizom buzilishi va dars jarayonining tartibsizlashuvi kuzatiladi.

Raqamli muhitda internet, ijtimoiy tarmoqlar va video o'yinlar diqqatni chalg'ituvchi asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, dars metodikasi va uslublarining eskirganligi, o'quvchilarda yuzaga kelayotgan psixologik stress, oilaviy muammolar va sog'liq bilan bog'liq holatlar ham diqqatning tarqoqlashuviga sabab bo'lmoqda.

Xulosa shuki, diqqat etishmovchiligi muammosini hal etish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri bo'lib, ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchilar va mutaxassislar innovatsion metodlar, zamonaviy texnologiyalar va psixologik yondashuvlardan foydalanish orqali bu muammoni yumshatish hamda o'quv jarayonining sifatini oshirish yo'lida harakat qilishlari zarur.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'quvchining dars jarayonida diqqat etishmovchiligining oldini olish muammosini o'rgangan ko'plab pedagog va psixolog olimlar mavjud. Quyida ushbu yo'nalishda ilmiy izlanishlar olib borgan mashhur olimlar va ularning asosiy g'oyalari bilan tanishib chiqamiz.

Daniel Goleman o'z g'oyalarida emotsional intellekt (EI) tushunchasini rivojlantirgan bo'lib, bu – o'quvchining o'z hissiyotlarini anglash va boshqarish qobiliyatidir. Uning fikricha, diqqatni oshirishning samarali usullaridan biri – o'quvchilarga o'z emotsiyalarini tushunish, boshqarish va stress hamda bezovtalikni kamaytirishga yordam beruvchi texnikalarni (masalan, nafas olish mashqlari, qisqa tanaffuslar) o'rgatishdir. Shuningdek, ijobiy emotsional muhit yaratish va o'quvchilarni rag'batlantirish orqali emotsional barqarorlikni ta'minlash diqqatni jamlashga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Herbert A. Simon esa diqqatning cheklanganligi va ma'lumotlarni saralash qobiliyati haqida fikr bildiradi. U diqqatni boshqarish va uni samarali taqsimlash muhimligini ta'kidlaydi. Simon diqqatni oshirish uchun quyidagi yondashuvlarni taklif etadi: dars davomida asosiy va muhim ma'lumotlarga e'tibor qaratish, keraksiz yoki ortiqcha axborotdan qochish, shuningdek, e'tiborni yo'naltirish uchun vizual va eshituv vositalaridan foydalanish. Bunday yondashuvlar axborotning tuzilishini yaxshilaydi va diqqatning samarali ishlashini ta'minlaydi.

O'zbek olimlari ham ushbu muammo yuzasidan muhim ilmiy izlanishlar olib bormoqda.

A. Yoqubjon ta'lim psixologiyasi va pedagogikasi sohasida o'quvchilarning e'tiborini jamlash, motivatsiyasini oshirish va diqqat etishmovchiligini kamaytirishga oid metodlarni ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy etish ustida faol ishlamoqda. U, shuningdek, ta'lim jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligini o'rganadi.

G. Qodirova o'quvchilarning e'tibor va diqqat qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan metodlarni tadqiq etgan. U psixologik ta'lim uslublarida diqqatni boshqarish va chalg'ituvchi omillarni bartaraf etish bo'yicha amaliy yondashuvlar ishlab chiqqan.

O'zbek maktablari sharoitida diqqatni oshirish bo'yicha maxsus metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

B. Xolmirzaev pedagogik psixologiya sohasida faoliyat yuritib, diqqat etishmovchiligini oldini olishga qaratilgan metodlar va treninglar tizimini ishlab chiqqan. Shuningdek, u o'quvchilarning emotsional holatini va diqqatini boshqarish metodlarini chuqur o'rganib chiqqan.

N. Shamsiyeva esa ta'lim jarayonida diqqat etishmovchiligini kamaytirish bo'yicha innovatsion pedagogik texnologiyalarni tadqiq qilgan. U rivojlanayotgan davlatlar sharoitida o'quvchilarning e'tiborini jamlashga doir yondashuvlarni tahlil qilib, amaliy takliflar bergan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish bo'yicha quyidagi metodlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- **Interaktiv o'qitish metodlari** – savol-javoblar, muhokamalar, guruh ishlari, rolli o'yinlar orqali o'quvchilarning faolligini oshirish hamda ularni dars jarayoniga faol jalb etish orqali diqqatni jamlashga erishiladi.
- **Ma'lumotni bloklarga ajratish** – o'quv materialini kichik, lo'nda va tushunarli qismlarga bo'lib taqdim etish, har bir qismdan so'ng qisqa mashqlar yoki savollar orqali o'quvchilarning fikrini jamlash tavsiya etiladi.
- **Vizual vositalardan foydalanish** – slaydlar, diagrammalar, rasm va videolar orqali taqdim etilgan vizual materiallar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi hamda mavzuni osonroq tushunishga yordam beradi.

- **Fiziologik tanaffuslar va jismoniy mashqlar** – har 15–20 daqiqada qisqa tanaffus berish, oddiy jismoniy mashqlar, nafas olish texnikalari yoki yengil harakatlar o'quvchilarning charchashini kamaytiradi va diqqatni tiklaydi.
- **Shaxsiylashtirilgan yondashuv** – o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos tarzda mavzularni ularning hayotiy tajribasiga yaqinlashtirish, individual qobiliyatlarini inobatga olish zarur. Shaxsiylashtirilgan yondashuv diqqatni jamlashni kuchaytiradi.
- **Diqqatni boshqarish texnikalari** – dars boshida kun tartibini aniqlashtirish, o'quvchilarga darsning maqsad va vazifalarini tushuntirish, ularning diqqatini belgilangan yo'nalishga yo'naltirish muhim hisoblanadi.
- **Motivatsiyani oshirish** – ijobiy baholash, rag'batlantirish va mukofotlash orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish, darsni qiziqarli va ilhomlantiruvchi tarzda tashkil etish zarur.
- **Muhitni tartibga solish** – dars xonasida shovqinni minimal darajaga tushirish, o'quvchilarning o'tirish tartibini diqqatni jamlashga moslashtirish kerak bo'ladi.
- **Zamonaviy texnologiyalardan oqilona foydalanish** – multimedia vositalari orqali darsni jonlantirish, shu bilan birga, texnologiyadan ortiqcha chalg'ituvchi omil sifatida emas, balki ta'limiy resurs sifatida foydalanish lozim.
- **Individual yondashuv** – diqqat bilan bog'liq muammolari mavjud o'quvchilar bilan alohida ishlash, ularning ehtiyoj va imkoniyatlarini chuqur o'rganish orqali samaradorlikni ta'minlash mumkin.
- **Gamifikatsiya (o'yinlashtirish)** – o'yin elementlari (ballar, medallar, reytinglar, darajalar) orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, faoliyatga rag'bat va raqobat ruhi kiritish mumkin. Masalan, sinfdagi peshqadamlarni ballar orqali aniqlash va mukofotlash diqqatni kuchaytiradi.
- **Interaktiv viktorinalar va testlar** – onlayn yoki oflayn shakldagi o'yin tarzidagi testlar va tanlovlar dars materialini qiziqarli shaklda takrorlash va mustahkamlashga xizmat qiladi.
- **Ta'limiy video o'yinlar** – maxsus ishlab chiqilgan dasturiy o'yinlar, masalan, Prodigy (matematika), Minecraft Education Edition (kreativlik va tabiiy fanlar) mavzuni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi.
- **Rolli o'yinlar** – o'quvchilar dars mavzusi doirasida muayyan rollarni bajarish orqali mavzuni faol o'zlashtiradilar. Masalan, tarix darslarida tarixiy shaxslar rolini ijro etish, til darslarida suhbatdosh obrazlarini canlandirish diqqatni jamlash va kommunikatsion ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi.
- **Jismoniy harakatga asoslangan o'yinli metodlar** – dars jarayoniga jismoniy harakatlar, sport yoki harakatli o'yinlarni kiritish orqali o'quvchilar diqqatini tiklash mumkin. Masalan, matematika darsida "raqamlarni qidirish", til darslarida esa harakatli "so'z o'yinlari" diqqatni jonlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Umuman olganda, o'yinli texnologiyalar keng turga ega bo'lib, har biri o'quvchilarning diqqatini jamlash, darsni qiziqarli qilish va ta'lim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu metodlarni dars mazmuni va o'quvchilarning yoshiga mos tarzda tanlab qo'llash maqsadga muvofiqdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Diqqat etishmovchiligini oldini olishga qaratilgan metodlarni ta'lim jarayonida qo'llash natijasida o'quvchilarning diqqatini uzoq muddat davomida jamlash imkoniyati ortadi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar darsga yanada faol, e'tiborli va ishtirokchan bo'lib qoladilar. Uzoq muddatli diqqat esa, o'z navbatida, o'rganish samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Interaktiv va qiziqarli metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarda o'rganishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirib, ularning motivatsiyasi va o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishini kuchaytiradi.

Shuningdek, diqqat to'liq jamlanganda bilim va ko'nikmalarni chuqurroq o'zlashtirish imkoniyati yuzaga keladi. O'quvchilar mavzuni chuqurroq tushunadilar, ma'lumotni yodda saqlab qolish ko'rsatkichlari oshadi va bu o'z navbatida bilimning mustahkamlanishiga olib keladi. Diqqat jamlangan o'quvchilar bilan dars jarayoni tezroq va samaraliroq kechadi, bu esa o'qituvchiga dars rejasini to'liq va belgilangan vaqt ichida amalga oshirish imkonini yaratadi.

Faol metodlar va interaktiv yondashuvlar o'quvchilarning darsdagi ishtirokini kuchaytirib, sinfdagi intizom va tartibning yaxshilanishiga olib keladi. Bunday sharoitda shovqin va bezovtalik holatlari kamayadi. Guruh ishlari, muhokamalar kabi metodlar orqali o'quvchilar bir-birini tinglash, fikr almashish va hamkorlik qilish kabi ijtimoiy ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Bu ko'nikmalar ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Fiziologik tanaffuslar va emotsional intellektga asoslangan yondashuvlar o'quvchilarning charchash darajasini kamaytiradi va stressni yengillashtiradi. Bu esa ularning ruhiy salomatligiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, dars jarayonida diqqatni tiklash imkonini yaratadi. Shu bilan birga, diqqatni oshirishga yo'naltirilgan metodlar o'qituvchining darsni boshqarish va o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu holat o'z navbatida o'quvchilar bilan ijobiy va do'stona ta'limiy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, diqqat etishmovchiligi – ta'lim jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan dolzarb psixologik-pedagogik muammo hisoblanadi. Bu holatning sabablari turlicha bo'lib, uni samarali hal etish uchun aniq tashxis qo'yish, tizimli va metodik yondashuvlarni qo'llash zarur. Shu bois o'qituvchilar, ota-onalar va psixologlar o'zaro hamkorlikda faoliyat yuritib, o'quvchilarning diqqatini boshqarish va uni rag'batlantirishga alohida e'tibor qaratishlari lozim.

Diqqat etishmovchiligini oldini olishga qaratilgan metodlarni muntazam va ilmiy asoslangan tarzda qo'llash dars jarayonining sifatini oshiradi, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilaydi va ularning psixologik holatini qo'llab-quvvatlashda muhim omil sifatida xizmat qiladi. Natijada, ta'lim sifati sezilarli darajada yaxshilanadi, o'quvchilarda mustahkam bilim, yuqori motivatsiya va ijobiy o'quv muhit shakllanadi.

Dars jarayonida diqqatni oshirishga xizmat qiluvchi metodlarning samarali qo'llanilishi o'quvchilarning diqqatini uzoq muddat davomida jamlashga yordam beradi, ta'lim jarayonini interaktiv, qiziqarli va mazmunli qiladi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning o'zlashtirish darajasining oshishi, darsga bo'lgan qiziqishning ortishi, motivatsiyaning kuchayishi va ijtimoiy ko'nikmalarining rivojlanishiga olib keladi. Shuningdek, bu yondashuvlar orqali stress darajasi kamayadi, sinfda tartib-intizom mustahkamlanadi va o'qituvchining darsni boshqarish bo'yicha samaradorligi ortadi.

Shu tariqa, diqqatni boshqarish metodlari o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanishi lozim. Har bir darsda bu yondashuvlarni izchil va tizimli tarzda qo'llash nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. B. S. Abdullayeva, A. A. Xoliqov, H. M. Sodiqov, Sh. Q. Primov, Sh. R. Zarmasov. Umumiy pedagogika. – Toshkent: "Innovatsiya-Ziyo", 2021. 252 b.
2. Abdullaeva Sh. A., Axatova D. A., Xodjieva F. O. Tanqidiy fikrlashning pedagogik asoslari. Metodik qo'llanma. Navoiy, 2006. 27 b.
3. Tohirova G. Yosh va pedagogik psixologiya. 2016. 149 b.
4. Xalilov N. Mustaqil ta'lim shakllari // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2002. – №5. – B. 51–54.
5. Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, 2006.
6. Bo'ri Ziyomammedov, Mamarajab Tojiyev. Pedagogik texnologiya: zamonaviy o'zbek milliy modeli. Toshkent, 2009. 152 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.